

GENERALITAT DE CATALUNYA
CONSELLERIA DE TREBALL

LA TASCA DE PROPAGANDA
PER A LA PREVENCIÓ DELS ACCIDENTS
DEL TREBALL PORTADA A TERME PER LA
COMISSARIA D'ASSEGURANCES SOCIALS

BARCELONA
1938

PUBLICACIONS
DE
LA
COMISSARIA
D'ASSEGURANCES
SOCIALS

1

LIBRARY OF THE
DIPUTACIÓ DE BARCELONA
1845

GENERALITAT DE CATALUNYA
CONSELLERIA DE TREBALL

LA TASCA DE PROPAGANDA
PER A LA PREVENCIÓ DELS ACCIDENTS
DEL TREBALL PORTADA A TERME PER LA
COMISSARIA D'ASSEGURANCES SOCIALS

R. 8.234

BARCELONA

1938

L

a Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya ha considerat era un deure seu de reproduir, en opuscle, la traducció, refosa, dels articles apareguts a les revistes «Boletín de la Asociación de Jefes de Propaganda», de Buenos Aires, República Argentina (número 20-21 d'agost-setembre del 1937) i al suplement «Éxito» de la revista «Aménidades», de Mèxic (número 69 de juliol del 1937), deguts a la ploma del Tècnic de la Distribució Rafael Bori, Secretari del Seminari de Publicitat de l'Institut Psicotècnic, que posen de manifest la tasca que per mitjà de la seva Comissaria d'Assegurances Socials ha estat portada a terme en l'aspecte de la Propaganda per a la Prevenció dels Accidents del Treball i que constitueixen un document històric de tot allò que fins a la data ha estat realitzat a la nostra terra.

Antecedents

Moltes havien estat les iniciatives i fins les realitzacions portades a terme al nostre país, des del 1922 en què tingué lloc a Barcelona la Segona Conferència Internacional de Psicotècnia aplicada a l'Orientació Professional i a l'Organització Científica del Treball, fins al 1936, en matèria de propaganda de prevenció dels accidents del treball, totes elles gairebé en un caire particular, aïllades unes de les altres, sense connexió ni coordinació de cap mena.

Finida la Conferència Internacional esmentada, fou el Dr. Emili Mira, llavors Cap del Laboratori Psicofisiològic de l'Institut d'Orientació Professional (avui Institut Psicotècnic dirigit per l'esmentat facultatiu) qui començà a parlar de la Propaganda gràfica en favor de la prevenció dels accidents del treball, el qual, en aquella època (1922), ja tractà amb nosaltres de la possibilitat d'organitzar quelcom a l'efecte, preparant-se esbossos i projectes, primer tanteig a Espanya sobre aquesta tan interessant com humana tasca.

L'acció col·lectiva, ordenada, dedicada a educar, a allçonar, a informar tots els obrers sense distinció d'oficis ni de professions, recolzada o millor encara portada a terme per un organisme oficial, pot dir-se que no començà fins a les primeries del 1937 en què el Comissari d'Assegurances Socials de la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya, Josep Baixeres i Renom, fent-se ressò de la necessitat de reduir al mínim els accidents del treball en la indústria, és a dir, que no es produïssin més que aquells, desgraciats, que es consideren com inevitables deguts a imponderables o a causes que no poden preveure's, organitzà en forma coordinada uns serveis d'educació del treballador, per mitjà de la propaganda gràfica, el cartell y la maqueta, demostrant els casos en els quals els perills espïen el treballador, completada amb cicles de conferències.

De tot allò que fins llavors s'havia portat a terme i de què nosaltres tenim esment, en matèria d'articles acompanyats de reproduccions de material gràfic, citarem els següents: els deguts a la brillant ploma de la prestigiosa doctora Mercè Rodrigo, Subdirectora de l'Institut Nacional de Psicotècnia, de Madrid, **Protección de los niños contra los accidentes** (X Congrés de Protecció a la Infància

Invitació als actes organitzats

Arxiu General de la Diputació de Barcelona. Biblioteca

PRIMERA EXPOSICIÓ

de Cartells Nacionals i Internacionals, sobre Prevenció d'Accidents del Treball i CICLE DE CONFERÈNCIES

SOTA LES AUSPICIS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

VESTÍBUL F. C. DE SARRIA

BARCELONA — 23 de GENER al 7 de FEBRER

CONSELLERIA DE TREBALL

INVITACIÓ

RAFAEL VIDIELLA
Conseller de Treball

i a la Maternitat, Madrid 1926); **La prevención en los accidentes del Trabajo** (Capítol XVI del seu llibre **La Práctica Médica en los Accidentes del Trabajo**, 1929); **Prevención Psicotécnica de los Accidentes** (1930); **La Escuela Primaria y la prevención de Accidentes** (1931); **La enseñanza de la seguridad en la prevención de Accidentes** (1931), i **Prevención de Accidentes desde la Infancia** («Revista de Organización Científica», Madrid, 1935). El doctor Benet Nogales i Puertas publicà, el 1935, en la revista «Clínica y Laboratorio», de Saragossa, un article titulat **¿Cómo organizar un servicio nacional de Estadística de Accidentes del Trabajo a los efectos de su Prevención?** Els doctors C. A. Figuerido i M. A. Moneo, Director dels Serveis Psicotècnics de Biscaia i Metge Inspector de la Caixa Nacional de l'Assegurança d'Accidents, respectivament, tractaren, des de les planes de la «Revista Clínica de Bilbao», el 1935, el tema **Los accidentes del Trabajo y su Prevención**. El doctor Ramon Arqués i Miarnau, de Barcelona, a més de diversos articles apareguts a les revistes «Higia» i «Menage», publicà, el 1936, dos interessants opuscles **La Obra social de Prevención i Los Accidentes del Tráfico**.

El Comitè Nacional de l'Organització Científica del Treball, de Madrid, que presidia el nostre bon amic senyor Mallart, a més d'inserir cartells en la seva Revista de Organización Científica, reproduí, en opuscle, l'interessant treball **Medios gráficos en la Propaganda de la Organización Científica**, tractant el tema en qüestió, amb importants gràfiques.

El 1930, entre els actes del primer Congrés Nacional de les Indústries de la Pintura i Afins, donàrem nosaltres, a la Casa Llotja de Mar, una conferència sobre **Propaganda Col·lectiva**, en la qual destacàvem els beneficis de la campanya nacional que a Suècia venia desenvolupant-se — il·lustrada amb projecció de cartells i d'altra mena de peces publicitàries — en evitació d'accidents i per a la defensa i salvaguarda de l'economia nacional (indústria forestal). El mateix any,

MIQUÈL VALDÉS
Ex-Conseller de Treball

a la revista barcelonina «Fuego», l'òrgan de la federació nacional de bombers, publicàvem l'article titulat **Propaganda colectiva contra el fuego**, que fou reproduït pels periòdics tècnics «Vida de Negocios», de Madrid, i «Actividad» de Barcelona, a part d'altres de l'estranger.

Altres manifestacions que cal destacar són: l'exposició i concurs de cartells per a la seguretat industrial, de la que en fou ànima l'actual Conseller de Cultura de la Generalitat, senyor Carles Pi i Sunyer, organitzat el 1927 per l'Associació d'Enginyers Industrials de Barcelona; l'assaig, amb concurs de cartells, fet per la Secció d'Estadística i Investigacions del Departament de Treball de la Generalitat (1934); la tasca feta pel Colegio Hispalense de Orientación Profesional, de Sevilla; l'edició de cartells per la Companyia Euskalduna, de Bilbao, i la Mutualitat d'Assegurances Socials «Pakea», de Sant Sebastià, el text de les quals estava escrit en castellà i en basc a la vegada; els cartells de l'Institut Nacional de Previsió; els de l'Institut de Reeducació Professional; els de la Mutualitat Agro-Pecüària filial de la «Asociación general de Ganaderos de España», de Madrid; els de la Mutualitat d'Empreses Mineres i Industrials d'Astúries, d'Oviedo; els de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i Estalvi, de Barcelona, i els que, en original únicament, havien estat produïts per a ús particular de la Companyia Roca de Radiadors, ideats pel nostre estimat amic i company l'enginyer Gabriel Raich i Guitart. Pakea havia també editat — en coneixem tan sols un exemplar, el corresponent al 1936, — el calendari de butxaca — en basc i en espanyol — per a ús dels seus associats patrons.

La Direcció general de Sanitat, de Madrid, i l'Automòbil Club de Catalunya, publicaren unes auques en colors sobre educació dels infants en matèria de circulació.

El 1933, per iniciativa del nostre estimat company Salvador Plans i Raminyó, assessor tècnic del Departament de Circulació de l'Ajuntament de Barcelona, amb la col·laboració de l'enginyer del serveis senyor Falcó, va començar-se una ben

enfocada campanya de propaganda per a l'educació del vianant i del conductor de vehicles, amb la finalitat d'evitar els accidents de circulació, editant-se dos excel·lents cartells, fent-se propaganda educacional pels mitjans premsa i ràdio, acció que fou suspesa a les darreries del 1934, per causa dels esdeveniments polítics, i represa en la primavera del 1936 amb l'edició d'un nou cartell, no podent-se completar el pla d'edició d'un opuscle destinat a l'educació de l'infant — treball en la preparació del qual intervinguérem amb l'amic Plans — des dels seus primers passos a l'escola, degut al colapse que sofreix el nostre país.

Més tard fou el municipi de Madrid qui posà en pràctica les mesures iniciades a Barcelona.

En la traducció castellana de l'obra del professor Giese, **Psicotècnia** (Barcelona 1933) hi ha un capítol il·lustrat, dedicat a la Prevenció dels Accidents del Treball per mitjà de la imatge, i també hi dedica un capítol el Dr. Alexandre Chleusebairgue en el seu llibre **Orientación y Trabajo Profesional** (Barcelona, 1934). L'Institut Psicotècnic de la Generalitat, que dirigeix el Dr. Mira, i el seu organisme filial Seminari de Publicitat, s'han ocupat també diverses vegades d'aquest problema. I no cal dir que en els textos nacionals de tècnica publicitària es tracta aquest tema de tanta transcendència en parlar de l'aspecte educatiu de la propaganda, puix que la propaganda per mitjà de la imatge, demostrant la possibilitat del perill i la forma com pot i cal evitar-se, és un dels millors i més eficients procediments per a la reducció al mínim desitjat, i per tant necessitat, dels accidents del treball.

A Barcelona, a les darreries de l'any 1935, es constituí, com filial de l'Associació d'Enginyers Industrials, l'Institut de la Seguretat Industrial, del qual era president Ramon Barbat i secretari i ànima l'enginyer Joaquim Torrents Ibern, bon amic nostre, l'actuació del qual, per causes que el lector comprendrà perfectament, va limitar-se a la publicació de les obretes del doctor Arqués abans esmentades, estroncant-se després.

Finalment direm que a Madrid, el 1935, en el ministeri de Treball s'estava organitzant, sota la direcció del general Marvà, un Museu de la Seguretat, sense que fins a la data en tinguem cap més notícia.

Aquesta és la tasca portada a terme a la nostra terra, de la qual tenim esment, en forma dispersa, no coordinada, com ja hem fet avinent en començar aquestes ratlles, i que constitueix l'antecedent per a una futura acció regular, encadenada, continuada i no interrompuda, que és precisament el que ha iniciat i portat a terme el Cap de la Comissaria d'Assegurances Socials de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

Els cartells premiats

La idea

Examinada la tasca feta i convençut que la labor de conjunt, la global, l'efectiva, estava encara per a fer, partint de la sentència **la gran majoria dels accidents del treball únicament poden ésser evitats per mitjà d'una propaganda gràfica educativa, persistent i variada**, el senyor Baixeres establí un pla que sotmeté al llavors Director general de Treball de la Generalitat, senyor Manuel Aragó, el qual, trobant-lo encertadíssim, el presentà al Conseller de Treball i Obres Públiques, senyor Miquel Valdés, que va aprovar-lo a l'acte, pla que més tard mereixé així mateix l'aprovació de l'actual Conseller d'aquell Departament, senyor Rafael Vidiella.

Baixeres, després d'un aprofundit estudi, en el qual ens honorà fent que l'assessoréssim tècnicament en l'aspecte publicitari, considerà que no havia de fer-se una tasca individual, és a dir, que si bé cada indústria en l'interior dels seus establiments, tallers o fàbriques, havia d'educar i cridar l'atenció sobre totes les possibilitats d'un accident i presentant la demostració de com calia i havia d'evitar-se en aquell ofici o professió particular, calia organitzar a la vegada una propaganda general presentant a tota la població obrera sense distinció l'exponent gràfic de tota mena d'accidents que en el conjunt de les indústries, treball, circulació, tràfic, etc., poden presentar-se a l'obrer inadvertit, distret, confiat o amb una base d'aprenentatge exempta de la idea de prevenció, així com al transeünt, per tal que en el subconscient de cada u penetrés la idea d'estar sempre a l'aguait de qualsevol cas que posés en perill la seva vida o que pogués inutilitzar-lo temporalment o totalment per a realitzar un treball, per a servir a l'economia del país.

I en lloc de fer que el treballador, per tal de veure el conjunt dels possibles accidents i manera d'evitar-los — a part dels peculiars a cada indústria que ja veu en propaganda particular fixada en cada establiment industrial — hagués de desplaçar-se, féu que fossin els cartells, la propaganda qui anés a trobar el treballador, a exhibir-se davant la població industrial, organitzant a l'efecte exposicions de cartells, completades amb conferències, a totes les poblacions de Catalunya d'una densitat industrial normal.

El pla comprenia:

- 1.º Un Concurs de Cartells per a premiar els cinc millors assumptes.
- 2.º Les exposicions de cartells nacionals presentats a Concurs i els editats en els casos aïllats i no coordinats que hem ressenyat més amunt, i els internacionals, col·lecció d'un miler d'unitats, de tots els països d'Europa, Amèrica i Asia, impresos sobre paper, que van oferir graciosament per una tasca tan humanitària els Laboratoris del Nord d'Espanya, del Masnou, empresa productora d'especialitats farmacèutiques, completades amb cicles de conferències.
- 3.º Edició d'un calendari mural, de fulls setmanals, amb reproducció d'una selecció de 52 cartells internacionals, per tal que a totes les fàbriques i tallers

Els accessits

Les conferències; la del Dr. Mira

disposessin d'un exponent gràfic que els fes posar la màxima atenció en la prevenció dels accidents del treball, i

4. La divulgació d'un calendari de butxaca, en el qual es reproduïssin els cartells premiats al Concurs.

Aquest pla és més complet, al nostre modest entendre, que el que amb tant

d'encert i èxit vénen portant a terme, des de fa molts anys, per iniciativa de l'Oficina Internacional del Treball, de l'Institut Internacional de l'Organització Científica del Treball, de Ginebra, les associacions patronals, algunes d'elles amb la col·laboració de l'Estat, de la majoria dels països del món.

La realització

De la idea a la realització no transcorregueren pas molts dies.

L'estudi havia estat fet a consciència i, per tant, aprovat que fou el projecte i votada la subvenció necessària, era facilíssim de portar a terme la realització d'una obra tan humana, tan necessària, els resultats de la qual ben aviat havien de conèixer-se.

La tasca, a la capital de Catalunya, havia de córrer exclusivament a càrrec de la Comissaria general d'Assegurances Socials de la Conselleria de Treball, però a les localitats foranes estava previst que l'organització seria feta amb la col·laboració de les regidories locals de treball dels municipis o amb la de les col·lectivitats d'assegurances, si bé sempre sota la direcció de la Comissaria, revestint de la màxima solemnitat els actes inaugurals de cada exposició, d'acord amb els efectes que es perseguïen i les finalitats que calia assolir.

El concurs de Cartells

La idea, el pla d'organització i d'acció, havien nascut els primers dies de desembre del 1936, i trencant els antics motlles, puix que des de la presentació del projecte per al seu estudi, aprovació, votació del crèdit i disposició per a portar-lo a terme calien sis o més mesos, el dia 5 de gener, o sigui uns trenta dies després, la premsa barcelonina i la de tot Catalunya, publicava ja la següent convocatòria: «UN CONCURS DE CARTELLS. — La Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya convoca els dibuixants especialitzats en cartells, a un Concurs de Cartells, els quals, respectivament hauran de basar-se sobre temes de PREVENCIÓ DE TOTA

L'entrada de l'Exposició, a Barcelona

MENA D'ACCIDENTS DEL TREBALL en aquelles indústries de tipus peculiar a Catalunya: (TÈXTILS, QUÍMIQUES, CONSTRUCCIÓ, METAL·LÚRGIA, CÀRREGA I DESCÀRREGA, etc.).

A més de la inscripció del cartell haurà de fer-se constar el nom de la Conselleria de Treball i l'escut de la Generalitat de Catalunya.

Les bases de concurs seran les següents:

La llargària dels cartells serà de 100 per 70 m m. d'ample.

Els cartells hauran d'ésser dibuixats en forma vertical.

El nombre de tintes i procediments és lliure.

A la presentació dels cartells hom donarà un rebut numerat i la presentació haurà de fer-se a la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya, Via Laietana, 16, pral., per tot el dia 20 del corrent mes de gener.

Els cartells hauran d'anar signats pels seus respectius autors.

Hi haurà retribucions de 1000 pessetes, 850, 700, 600 i 500 respectivament, als cartells que el Jurat consideri mereixedors per ordre de mèrit.

El Jurat d'admissió i fall, integrat pels senyors Miquel Valdés i Valdés, honorable Conseller de Treball qui presidirà; Manuel Aragó i Mercadé, Director General de Treball; Josep Baixeras i Renom, Cap de la Comissaria d'Assegurances Socials; Rafael Bori, Secretari del Seminari de Publicitat i dels Serveis de Distribució dels Laboratoris del Nord d'Espanya; Humbert Vallmitjana, Lluís Falgàs i Pere Carner, del Sindicat de Dibuixants Professionals U. G. T.; Carme Millà i Tersol, Ramon Esclasans i Batlle i Joaquim Cadena i Portal, del Sindicat de Professions Liberals C. N. T., farà públics, dos dies després de tancat el concurs, els cartells que al seu judici hagin estat distingits amb les retribucions, així com els que hagin estat admesos al concurs.

Als autors dels cartells seleccionats en el concurs i que no resultin retribuïts, els serà satisfeta la quantitat de 25 pessetes en concepte d'indemnització del material emprat.

Els cartells admesos en el concurs seran exposats públicament per la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya.

El retorn dels cartells admesos s'efectuarà un cop acabades les exposicions de cartells nacionals i internacionals que efectuarà aquesta mateixa Conselleria.

Barcelona, 4 de gener del 1937.»

Per causes internes del Sindicat de Dibuixants U. G. T., aquest substituï els membres que havia designat per a formar part del Jurat del Concurs, pels senyors: Pascual Capuz, Josep Alumà i Lluís J. Rey.

Vista de conjunt de l'Exposició, a Barcelona

El dia 25 de gener del 1937, a les 6 de la tarda, el Jurat abans esmentat, en el qual representava el Conseller de Treball el seu Secretari particular, senyor Rossend Cabré, pronunciava el següent veredicte:

- PRIMER PREMI — Es declara desert, distribuint-se el seu import en cinc accèssits de dues-centes pessetes cada un.
- SEGON PREMI — Evita accidents de treball, de Badia Vilató.
- TERCER PREMI — Obrer. Compte amb els perills elèctrics!, de Ramon Martí.
- QUART PREMI — La distracció d'un pot costar la vida de molts, de M. Friedfeld.
- CINQUÈ PREMI — Preveniu-vos contra els accidents, de Francesc Carmona.
- ACCÈSSITS — Per un descuit... cec! de Sol; Eviteu el perill dels accidents del treball, de F. Ribera; Obrer!, de Clavé; No val a badar, de Bofarull i Sempre compte, de Goñi.

Al Concurs de Cartells foren presentats 140 originals.

Les Exposicions

Es feia difícil, en aquells moments, trobar a Barcelona un local, que no fos ni un teatre ni un cinema, cèntric i que permetés l'emplaçament dels mil doscents cartells que havien d'ésser exhibits al públic, local que a la vegada havia de permetre que fossin donades, dintre el marc de l'exposició i entorn d'ella, les conferències previstes en el pla.

Finalment va pensar-se a habilitar, com s'havia fet altres vegades per a exposicions d'art, l'espaió vestibul subterrani de l'estació de la Plaça de Catalunya de Ferrocarril de Sarrià, local que a part del seu enclavament cèntric tenia l'avantatge de la gran circulació diària de viatgers, tota vegada que les tres línies Sarrià, Terrassa i Sabadell, són molt concorregudes i són moltíssims els treballadors que se serveixen d'elles per a traslladar-se al treball.

Habilitada convenientment l'ala esquerra del vestibul, es procedí a la instal·lació dels cartells, en lloc preferent els premiats i els altres originals, i després, en fileres de quatre, els cartells de paper.

Va donar-se el nom de Croada de la Previsió, anunciant-se els actes mitjançant cartells fixats amb profusió a tot Catalunya, i amb pancartes situades als llocs estratègics de la ciutat, ultra la corresponent campanya de premsa. A més, va radiar-se, entre altres, la següent al·locució:

«Treballadors de Catalunya:

La Conselleria del Treball, conscient amb el seu deure de vetllar per una millor producció, per un millor benestar de l'obrer, a profit de l'economia del nostre poble, ha organitzat la primera Croada contra els Accidents del Treball, consistent en l'exhibició d'un miler de cartells en els quals es troben representats tots els països del món i que, per la imatge gràfica, s'adverteix al qui treballa de la possibilitat de caure, per imprevisió les més de les vegades, en el perill d'un accident del treball.

Cartell anunciador de la croada

Aquesta croada, la primera que registra la història a tot Ibèria, amb la qual inicia una sèrie de tasques la Comissaria d'Assegurances Socials de la Conselleria del Treball, serà completada amb un cicle de conferències sobre el tema, arrodonit-la un Concurs de Cartells per tal de premiar els cinc millors originals que demostrin a l'obrer català com ha de pensar a prevenir-se contra els accidents del treball.

¿Haveu pensat alguna vegada en la importància que té per a la nostra indústria l'evitació dels accidents del treball? ¿Teniu esment del que representa en l'engranatge econòmic de la indústria que es produeixen accidents?

És molt possible que els qui sortosament no haveu sofert les conseqüències d'un accident del treball, no hàgiu dedicat uns instants a capir-ne tota la seva importància, tant pel qui sofreix el dany i pels seus familiars com per la indústria que perd una font d'energia, que veu dificultada la marxa encadenada d'una feina en curs.

Fins abans de la revolta de juliol, hi havien dues classes d'accidents: els que podríem dir-ne normals i els **provocats**.

Normals, els que es produeixen per imprevisió, els deguts a un excés de valentia o a actes temeraris que poden estalviar-se, i els que són inevitables; aquests cal reduir-los al mínim i si és possible fer que no es registrin en la nostra indústria, en l'agricultura, en el comerç.

Els **provocats**, els que intencionadament es produïen a ells mateixos els treballadors poc conscients per tal de poder romandre sense acudir al treball, aquests els hem de perseguir, els hem d'anul·lar, puix que si en els temps passats constituïen ja un seriós delictes, avui no podríem qualificar-los d'altra manera que d'actes criminals i d'escarni que serien fets contra la unitat i el recte procedir dels treballadors honorats, i d'un sabotatge contra l'economia que els treballadors de Catalunya estan bastint i en la qual té els ulls fets la de tots els pobles del món. Recordem tots que una estadística feta poc temps abans d'instaurar-se la República al nostre país, acusava un accidentat per cada minut de treball, o sigui la fabulosa xifra de 144000 accidentats del treball en el curs de 300 dies, el període d'un any. Considerem per un instant que si aquests 144000 treballadors accidentats necessitessin, uns amb altres, per terme mig tres dies — mínim exagerat puix que ens acusaria una mitjana superior a aquesta que donem per tal de fer un senzill càlcul de temps per a guarir les ferides —, trobarem que correspon a 432000 jornades d'inactivitat, 432000 jornades sense fer cap producció; ans al contrari, consumint i perdent energies.

Si aquestes 432000 jornades les distribuïu entre les diverses indústries que hi ha a casa nostra, i moltes d'elles han de perdre durant tres dies — cosa que a més pot repetir-se diverses vegades — la producció d'un treballador, fàcil us serà de calcular l'enorme baixa que es causa en l'Economia de Catalunya, baixa que comprèn no solament allò que deixen de produir els obrers en atur per la causa de l'accident, sinó que ha de sumar-s'hi el temps que es perd en la substitució temporal d'aquells i en el que fa perdre la pertorbació d'un nou encadenat de les feines, sempre encara que l'obrer accidentat pugui ésser substituït per un altre, puix que és ben sabut que moltes de les vegades, per tractar-se de personal especialitzat, no sempre pot tenir-se a mà persona que pugui suplir l'accidentat.

Segurament que algun dels que ens escolta es preguntarà: ¿No es troba la indústria coberta del risc, per l'assegurança contra els accidents del treball? I a això hem de contestar-li que l'assegurança no cobreix més que un aspecte de la pèrdua que representa l'accident, que és el de la despesa de la cura i atenció a l'accidentat, així com el seu jornal. Però, ¿i la segona part d'aquesta pèrdua? La manca de producció i les altres despeses que entorn de tot accident es produeixen, ¿qui les paga? L'assegurança no les cobreix pas. ¿Qui les perd, doncs? Les perd, sense cap dubte, la fàbrica, el taller, l'oficina que ha tingut la dissort de sofrir un accident del treball entre el seu personal.

En el règim anterior, la pèrdua per un accident del treball equivalia a perjudicar un sol element: el capital. Avui, ¿qui són els perjudicats? No ens negarem que ho són tots els treballadors en general, puix que tractant-se d'economia col·lectiva les pèrdues per aquest concepte no fan més que empobrir un Estat, que minvar la potencialitat productiva i distributiva de la màquina industrial que no marxa, llavors, sota el ritme que necessita la seva estructura econòmica.

¿Compreneu, doncs, com és necessari que no es produeixin, ara menys que mai, accidents del treball?

I ara encara hem de parlar d'un altre aspecte, el principal sens dubte, que és l'aspecte humà. L'home que sofreix un accident del treball rep una forta sotragada en el seu organisme, ha de passar per les amargors d'uns dolors, ha d'experimentar dies de prova, no gens agradables per cert, i això quan l'accident és sense importància. A part d'això, considerem que l'accidentat no és pas un ésser humà que visqui sol, aïllat de tothom; tot al contrari, és el marit, és el pare, és el fill... Per tant, no és pas ell el qui pateix, sinó que amb ell pateix i sofreix una família sencera. La seva muller, si és casat, pensa en les complicacions que poden sobrevenir a l'accident i pateix més ella de sentit que no pas el seu espòs de dany.

I si l'accident ha estat important, amenaçant amb la pèrdua d'alguna part del cos, exposant l'home a quedar inútil total o temporal, a veure's obligat a caminar amb dificultat..., penseu llavors com augmenta el malestar familiar, com es multiplica la pena de dany i la de sentit.

I mentre passen els dies de la cura, accidentat i familiars es veuen privats de la felicitat de la llar, han de prestar una atenció especial per tal d'evitar greuges

majors i empitjoraments, les quals coses es tradueixen en malestars, nerviosismes, malhumors, enervaments tots que capgiren els homes, que inicien de vegades diferències a la llar i que acaben amb lluites familiars d'on acostumen a partir les divisions i les separacions.

Altra vista de l'Exposició, a Barcelona

Un angle de l'Exposició, a Badalona

¿Us doneu compte, doncs, ara, del que representa un accident del treball?

Un sofriment per l'accidentat; un patir que pot degenerar en malalties, pels familiars d'aquell; la possibilitat d'un mal major. I, finalment — ja que primer el que cal salvar és la part humana — la greu pèrdua per a l'economia del nostre poble, la manca

de producció en la indústria, que encareix de manera especial els productes.

¿Com evitar els accidents?

Primer, ha d'ensenyar-se al treballador on i com poden produir-se els perills i forma d'evitar-los; Segon, ha d'obligar-se'l a una orientació i a una selecció professional; Tercer, ha de fer-se-li comprendre que el cos necessita repòs i que tot treball fet després d'una nit perduda d'excessos corporals o de begudes alcohòliques, serà sempre defectuós i que l'exposició als accidents del treball és màxima, puix que ni el pols està segur, ni les forces són les de sempre, ni la coordinació és com en els dies en què el cos ha descansat com necessita. I, finalment, cal que, com una consigna, tot treballador recordi que avui més que mai és necessària una producció neta, seguida, continuada, sense les interrupcions ni les pèrdues que proporcionen els accidents del treball, per tal de poder obtenir un cost reduït que permeti a la indústria nacional atendre tots els mercats mundials.

Els Consells d'Empresa, els Comitès obrers i de Control i els treballadors tots de Catalunya, podran aprendre a evitar els accidents acudint el proper dissabte, dia 23 del corrent, a les 7 de la tarda i dies successius, al vestíbul de l'estació del Ferrocarril de Sarrià, plaça de Catalunya, on tindrà lloc l'acte inaugural de l'Exposició de cartells internacionals, dels originals dels cartells premiats en el concurs, i del cicle de conferències que han estat encarregades als millors especialistes de la nostra terra i que són:

Dia 27 A les set de la tarda, conferència a càrrec del **Dr. Emili Mira**, Director de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat de Catalunya, que dissertarà sobre el tema: **IMPORTÀNCIA PRÀCTICA DE L'ORIENTACIÓ I LA SELECCIÓ PROFESSIONAL EN LA PREVENCIÓ D'ACCIDENTS.**

Dia 30 A les set de la tarda, conferència a càrrec de l'advocat **Antoni Rato**, que dissertarà sobre el tema: **ELS ACCIDENTS DEL TREBALL EN EL SEU DOBLE ASPECTE ECONÒMIC I SOCIAL.**

Dia 3 febrer A les set de la tarda, conferència a càrrec del cap de la Comissaria d'Assegurances Socials **Josep Baixeres i Renom**, que dissertarà sobre el tema: **«ACOTACIONS» SOBRE LA LLEI D'ACCIDENTS DEL TREBALL.**

L'entrada de l'Exposició, a Manresa

L'Exposició, a Igualada

Dia 7 A les set de la tarda, conferència a càrrec del **Dr. Josep A. Trabal**, que dissertarà sobre el tema: **ACCIDENTS DEL TREBALL I MALALTIES PROFESSIONALS.**

Treballadors de Catalunya: No deixeu d'assistir a l'acte inaugural i a les conferències, així com a admirar els cartells

que els artistes catalans han concebut per a estalviar-vos sofriments i també la interessant col·lecció de cartells internacionals que, propietat dels Laboratoris del Nord d'Espanya, serà per primera vegada exhibida.

Feu que tots els vostres companys hi acudeixin; feu també que les vostres mullers, les vostres mares, els vostres fills, vegin aquests cartells en el vostre propi profit i en el de l'economia del nostre poble.»

El dissabte dia 23 de gener, a les sis en punt de la tarda, trobant-s'hi present una gran gernació, va tenir lloc el solemne acte inaugural de la Croada contra els Accidents del Treball.

La premsa barcelonina reportà l'acte amb les següents paraules:

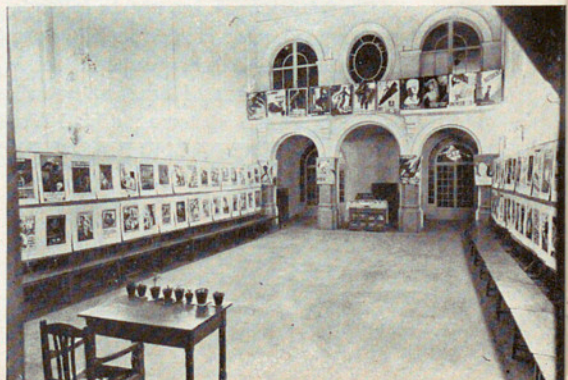
«Ahir a les sis de la tarda, tal com estava anunciat, va tenir lloc l'acte de l'obertura oficial de l'Exposició de Cartells Nacionals i Internacionals sobre prevenció d'Accidents del Treball, organitzada per la Comissaria d'Assegurances Socials de la Conselleria de Treball.

L'exposició ha estat instal·lada a l'espaió vestibul del F. C. de Sarrià, a la plaça de Catalunya, i més d'un miler de cartells hi són exhibits, entre els quals hi ha els presentats pels nostres dibuixants i cartellistes al Concurs a l'efecte organitzat.

Poc abans de l'hora anunciada per a la inauguració, arribà a la sala d'exposició el Conseller de Treball i Obres Públiques, senyor Miquel Valdés, el qual hagué de marxar tot seguit per tal d'assistir a la reunió del Consell que a aquella hora havia de celebrar-se al Palau de la Generalitat, motiu pel qual no pogueren assistir a l'acte l'Honorable President de Catalunya i el Conseller primer, que havien promès llur assistència.

Minuts després de les sis arribà l'Alcalde de Barcelona, senyor Carles Pi i Sunyer, acompanyat del Director general de Treball, Manuel Aragó, del secretari particular del Conseller, Rossend Cabré, del Cap de la Comissaria d'Assegurances Socials, Josep Baixeres i Renom, el conseller de la minoria socialista de l'Ajuntament, Jordi Benejam, Benvingut Borràs, secretari del Director general de Treball, Vidal Rossell, del Secretariat de la U. G. T., Ruiz, Jover-Clop, Pallàs, Graells, Planas Doria, el Comissari de Propaganda Jaume Miravittles i altres, els quals recorregueren l'exposició.

L'alcalde senyor Pi i Sunyer, pronuncià unes paraules, felicitant-se d'aquesta bella

L'Exposició, a Vilafranca del Penedès

iniciativa que fa deu anys tingué antecedent en l'exposició de cartells que per a la seguretat industrial organitzà l'Associació d'Enginyers Industrials de Barcelona. No és aquest, continuà el Sr. Pi i Sunyer, problema d'avui; fa ja trenta anys, cap allà el 1908, als Estats Units començà a desenvolupar-se en una forma orgànica la campanya per a la seguretat industrial sota el tema «safety firsts». Més tard, s'adheriren a aquesta campanya, tots els països per tal de crear un ambient d'esperit que doni sempre la sensació al treballador que la seva seguretat és quelcom sagrat i que val la pena de preservar-la per tots els mitjans possibles.

Felicita a la Conselleria de Treball per aquesta obra que inicia i la convida a fer que perseveri en aquest camí en benefici del treball i dels treballadors de Catalunya.

Seguidament, el senyor Rossend Cabré, secretari del Conseller de Treball Miquel Valdés, va excusar la presència d'aquell per trobar-se reunit en Consell de la Generalitat, així com la del President senyor Companys i la del Conseller primer senyor Tarradellas, pel mateix motiu, fent ressaltar la importància de l'exposició, molt més en els actuals moments en què tan preciosa és la vida dels obrers que treballen a la reraguarda.

Manuel Aragó, Director general de Treball, manifestà que la Conselleria de Treball es comprometia a seguir aquesta ruta d'alliberació del poble treballador. Va agrair l'ajut i la presència de les autoritats i va dir que aquesta exposició era una prova palesa del fet que els homes que avui governen no oblidaven els regles d'on havien sortit.

Finalment, el Cap de la Comissaria d'Assegurances Socials, Josep Baixeres i Renom, féu un resum dels parlaments pronunciats, exposant el programa que constituïa el pla que havia estat aprovat per portar a terme una acció orgànica, continuada, a tot Catalunya, per tal de reduir al mínim els Accidents del Treball.»

En els dies assenyalats varen ésser donades les conferències anunciades, resultant sempre insuficient l'amplíssim local on hi havia l'exposició.

Entre les al·locucions que varen radiar-se durant els dies en què romangué oberta l'exposició, copiem la següent:

«Fa tretze dies que va obrir-se la primera exposició de cartells nacionals i internacionals sobre prevenció d'Accidents del Treball, i podem dir, ben satisfets, que han estat tretze dies d'èxit creixent.

Cada dia és més visitada aquesta exposició, la qual és un veritable exponent del que el món civilitzat ha fet per a la seguretat del treballador, per tal d'evitar tot sofriment a l'home que, conscient, compleix amb el seu deure, al que produeix economia amb el treball quotidià.

Un angle de l'Exposició a Barcelona

Un altre aspecte de l'Exposició, a Igualada

També s'han vist concorregudíssimes les conferències que fins avui han estat donades dintre del marc de l'Exposició de Cartells, totes elles escoltades amb la màxima atenció pels obrers responsables que formen els Consells d'Empresa i els Comitès de Fàbrica de la Indústria catalana, i pels obrers conscients que saben que una de les millors consignes és la de

completar la instrucció, d'adquirir una major cultura, tant en profit d'ells mateixos com per poder laborar tots per a una humanitat millor.

¿Heu pensat, treballadors de Catalunya, en la necessitat que tots tenim, de vetllar per a l'evitació dels accidents del treball? ¿Us heu donat compte, si heu aprofundit la qüestió, de les greus conseqüències que pel problema de l'economia industrial comporta el fet que un poble tingui un percentatge elevat d'accidents del treball? ¿Heu reflexionat sobre el moment actual del nostre poble, un poble eminentment industrial, que necessita d'un màxim de producció sense que el rendiment del treballador es vegi mermat per la despesa que un accident del treball representa i per l'encariment que en el preu de cost, una paralització com la d'un home inactiu, comporta?

Estem segurs que si bé algunes vegades heu pensat en el problema paorós dels Accidents del Treball, mai no n'heu vist la necessitat de prevenir-los, d'evitar-los, com quan el moment dolorós d'un accident us ha arribat a vosaltres o a algun dels vostres familiars. Ha hagut d'ésser sobre el dolor quan heu dedicat la màxima atenció a l'assumpte, quan us heu donat compte que aquesta part tan important de la màquina industrial havia quedat desatesa.

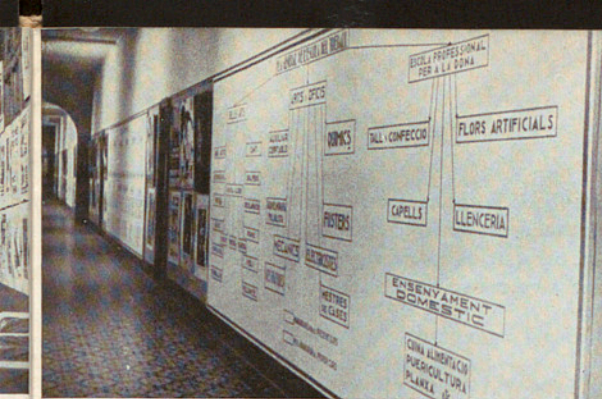
Ara, en aquests moments de reconstrucció industrial, és precisament el més oportú i adequat perquè d'una vegada, per sempre, deixem resolt el problema de la prevenció dels accidents del treball. La primera pedra, en aquesta magnífica i titànica obra, l'ha posada la Comissaria d'Assegurances socials que ha iniciat aquesta primera Croada contra els Accidents del Treball, posant de manifest com havia de procedir-se per tal de fer una tasca profitosa que reduís els accidents al mínim, és a dir, a aquells accidents que, com digué el Dr. Mira en la seva conferència, hom no pot evitar; els accidents que podríem dir que no està a la mà de l'home ni de prevenir-los ni d'evitar-los.

Cal que la tasca de la Conselleria de Treball no quedi reduïda, pel que toca als Consells d'Empresa i als Comitès de Control i de Fàbrica, a la visita a l'Exposició

i a l'assistència a les conferències. La responsabilitat dels treballadors, dels que tenen el control dels altres companys, dels que distribueixen les feines, dels que tenen cura de les màquines, dels útils de treball i altres, és avui més important que abans, i és per això que cal que a cada fàbrica, a cada taller, a cada lloc on es realitzin treballs, es preocupin primer d'educar el personal

Periòdics que publicaren els articles transcrits

L'Exposició, a Figueres

que hi treballa, advertint-los els perills a què poden estar exposats i què cal fer per evitar-los. A més, per l'experiència tràgica dels temps passats, com coneixen tots els treballadors de tallers i fàbriques, les formes com esdevingueren els accidents registrats, serà convenient que facin preparar, ja sigui per procediment fotogràfic, ja per dibuix o

cartell individual, la imatge gràfica de com va produir-se l'accident i la forma com ha d'obrar-se per tal d'evitar-lo.

Per altra part, serà sempre interessant que dintre de les col·lectivitzacions obreres, ja en la fàbrica o taller, ja en les sindicals, s'organitzin, amb caràcter obligatori, curssets d'orientació i de selecció professional i, així mateix, curssets sobre la forma de millorar el treball, especialment preparats per a demostrar com s'evitaran els accidents del treball.

Si aquesta tasca és portada a terme amb entusiasme per part dels treballadors responsables de la indústria catalana i si, a més, aquesta és realitzada amb constància, sense defallir, amb intensitat, estiguen completament segurs que el nostre poble passarà al primer rengle de les nacions que han assolit el mínim d'accidents del treball, la qual cosa ens permetrà, no solament de demostrar que com a poble industrial ocupem un dels primers llocs en l'economia mundial, sinó que podrà veure's com en aquests moments de reconstrucció econòmic-industrial una de les primeres coses que preocupen el treballador català és que la humanitat pugui gaudir sempre d'una felicitat completa, d'un benestar tranquil sense les preocupacions d'uns dolors deguts a accidents que poden fàcilment evitar-se.

Recordeu, treballadors de Catalunya, que els ulls de l'estranger estan tots fets sobre vosaltres i que, com és natural, les directrius vostres seran les que en el baròmetre de l'opinió mundial determinaran que es tingui un o altre concepte de Catalunya.

La Comissaria d'Assegurances Socials de la Conselleria de Treball us fa avinent que, accedint a les moltes demandes que ha rebut de Comitès forans, l'Exposició restarà oberta fins el 21 del corrent febrer i que per tal que tothom, una vegada clausurada l'Exposició, en pugui tenir un record que serveixi de guia per a l'elaboració de peces gràfiques destinades a l'evitació dels accidents, facilitarà el Calendari de la Prevenció d'Accidents als Comitès d'Empresa, de Control i de Fàbrica, que ho sol·licitin i que també seran distribuïts gran quantitat de calendaris de butxaca, amb imatges dels cartells premiats en el concurs que s'organitzà.

Treballadors de Catalunya! No deixeu de visitar l'Exposició i de portar-hi els vostres familiars i els vostres amics! Comitès d'Empresa, de Control i de Fàbrica: procureu posar en pràctica les orientacions que en aquesta curta conversa us hem exposat, per la qual cosa trobareu sempre l'ajut del personal de la Comissaria d'Assegurances socials de la Conselleria de Treball.»

El calendari de butxaca

L'èxit de l'Exposició i del cicle de conferències queda palesat en el fet que a petició dels treballadors de moltes empreses foranes, en lloc de clausurar-se, la de Barcelona, el dia 7 de febrer, va haver de prorrogar-se per quinze dies més, tancant-se definitivament el dia 21 d'aquell mes, veient-se, així mateix, tots els dies plena de gom a gom a totes hores.

La Croada en diversos indrets de Catalunya

Manresa fou la primera localitat forana on va instal·lar-se l'exposició de cartells nacionals i internacionals de prevenció contra els accidents del treball. La grandiosa sala teatre de l'ex-casino, convertit en Casa del Poble, va veure's decorada amb els cartells, acte que va organitzar el regidor de treball d'aquella ciutat.⁷

Vilafranca del Penedès, ofrenà als seus treballadors, per iniciativa de la Mútua d'Assegurances del Penedès, una bella exposició que tingué lloc a la bonica sala d'exposicions del Casal Villafranquí (Societat La Principal).

Girona gaudí també dels benifets de l'Exposició, que va ésser organitzada per la Associació de Treballadors d'Assegurances, instal·lant-se en la bonica sala de la Biblioteca Municipal.

Igualada, va exhibir els cartells en una de les esplèndides sales de l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, sota el patrocini del regidor municipal del treball.

Badalona va acollir-los inaugurant amb ells la nova sala de festes de l'ex-Centre Badaloní, també amb la col·laboració del regidor de treball d'aquella industriosa ciutat.

Mataró instal·là els cartells en el local d'exposicions anexe a la Biblioteca de la Caixa d'Estalvis, patrocinant l'acte el regidor de treball i la Mutualitat d'Assegurances.

Terrassa va exhibir-los en dues sales del local social dels Amics de les Arts, també sota del patrocini del regidor del treball d'aquell Ajuntament.

Sabadell va completar l'exposició de cartells amb uns diorames, presentant, a base d'elements reals amb figures de cera, diversos aspectes dels perills que ofereixen les indústries tèxtils i altres, tenint cura de l'organització l'alcalde de aquella localitat i actual Director general de Treball, senyor Moix.

Figueres fou la ciutat on darrerament s'exposaren els cartells, en una de les aules de la important Escola del Treball i també en els passadissos que condueixen a les aules, així com als locals on són ensenyats els diversos oficis, dividits i agrupats el cartells per ram d'indústria, coincidint amb l'exposició de fi de curs.

Els cartells impresos, nacionals i internacionals, en les exposicions, es trobaven ordenats d'acord amb la següent classificació, feta pels Laboratoris del Nord d'Espanya:

- a) Locals y edificis en els quals s'efectua el treball
- b) Màquines en general
- c) Utils i eines
- d) Prevenció social i col·lectiva
- e) Organització del treball
- f) Condicions personals i formació professional
- g) Protecció individual
- h) Ordre
- i) Ferides, infecció i primera cura
- j) Càrrega, descàrrega i emmagatzematge
- k) Maneig de productes tòxics i nocius
- l) Matèries inflamables i explosives
- m) Automobilisme, transports, tràfic
- n) Ferrocarrils
- o) Indústries metal·lúrgiques
- p) Mines, pedreres i obres públiques
- q) Ram de la construcció
- r) Indústries i explotacions agrícoles
- s) Aplicacions de l'electricitat
- t) Indústries químiques
- u) Treballs de la fusta i explotacions forestals
- v) Indústries tèxtils i similars
- x) Accidents de la llar i petites indústries domèstiques
- y) Indústries diverses

Totes les exposicions foren visitadíssimes i algunes d'elles hagueren, així mateix, com la de Barcelona, de prorrogar llur termini, a demanda de treballadors de les poblacions circumdants que havien d'aprofitar dies de festa o altra mena d'avinenteses per tal de poder anar a admirar les exhibicions i a rebre la lliçó que elles representaven per a llur seguretat personal.

L'edició de Calendaris

Cada visitant de les exposicions, tant de la de Barcelona, com de les foranes, era obsequiat amb un calendari de butxaca il·lustrat amb els cartells premiats al Concurs organitzat, dels quals, com es comprendrà, va fer-se un tiratge extraordinari, puix que a part dels distribuïts en les deu localitats on foren exposats els cartells, no hi hagué municipi que no en sol·licités exemplars per tal de poder distribuir-los.

Els calendaris murals, de full setmanal, assoliren així mateix un veritable èxit, puix que a part dels que eren venuts a les exposicions, foren moltes les empreses industrials i comercials que n'adquiriren partides per tal d'instal·larlos a les diverses dependències de cada establiment. Amb aquest també esdevingué el mateix que amb els de butxaca, o sigui que la majoria dels Municipis de Catalunya varen adquirir-ne distribuïnt-los als llocs adients.

Colofó

Per a les persones que no viuen més que la vida exterior de Barcelona i de Catalunya, la vida del carrer, a jutjar per les gràfiques i les llegendes dels cartells, el que diuen els editorials dels diaris i el que fan sentir bona part de les emissions de ràdio, sembla que hom no es preocupi d'altra cosa que de la guerra.

Els cartells són crits al mig del carrer, tots gairebé relatius a afers de la guerra; els fons dels grans rotatius, dels setmanaris, dels periòdics, no són altra cosa que exaltacions a la guerra; els discursos i parlaments per les emissores, en la seva majoria, són al·lusius a la guerra.

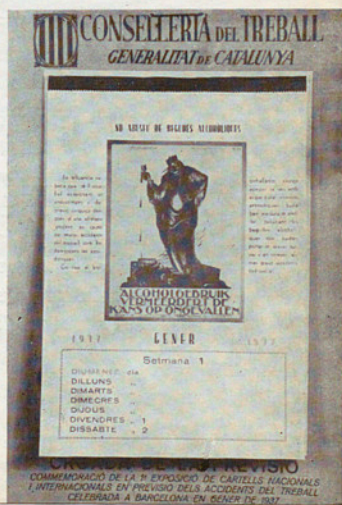
Fora de l'abast de la gent, en ple silenci, hi ha homes que es preocupen seriosament d'altres afers, entre ells de vetllar per a la salut i el benestar dels treballadors, com ho demostra tot el que deixem dit en les precedents ratlles.

A aquella tasca hi han contribuït d'una manera brillant els nostres cartellistes, que han posat de manifest l'evolució i el valor conquerit en la tècnica del cartell, més encara en un aspecte tan delicat i difícil com el de la prevenció dels accidents del treball en aquest caire de l'art que és **acció**. I no hi ha mancat la nota del màxim optimisme, el cartell d'un humor [refinat amb què Bofarull ha volgut demostrar com, fugint de la nota pessimista del dolor podia també, fent gala d'un ben entès humorisme i comicisme, arribar-se al subconscient del treballador i advertir-lo del perill que l'envolta i que ha d'evitar.

Es molt d'elogiar la tasca portada a terme, mercès a l'iniciativa del senyor Baixeres, per la Comissaria d'Assegurances Socials de la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya, molt més en els moments d'angoixa produïda per una guerra entre germans, puix que demostra un interès en la realització de quelcom molt humà, molt moral, de pau màxima i per a la total tranquil·litat d'esperit pels que en el treball han de trobar el nostre pa de cada dia, per a ells i per als seus.

Aquesta tasca serà seguida i continuada en aquest i altres aspectes, donant-li, any darrera any, cada vegada més volada, i la propaganda dirigida a la col·lectivitat per a assumptes d'interès comú serà cada dia més emprada, més feta servir pels organismes oficials, per les agrupacions industrials i per altres sectors i estaments, sempre, però, orientada i dirigida per tècnics de la distribució, ja que altrament no deixarien d'ésser un assaig més, una pedra llançada a l'espai sense direcció ni gairebé objectiu concret.

Calendari setmanal, editat

RF-6-14

PUBLICACIONS
DE
LA
COMISSARIA
D'ASSEGURANCES
SOCIALS

1